

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра фінансів

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Декан економічного факультету
А. Дірова
Анатолій ДІРОВА
"30" травня 2023 р.

"СХВАЛЕНО"
на засіданні кафедри фінансів
Протокол № 12 від «29» травня 2023 р.
В.о. завідувача кафедри
Олена Лемішко
Олена ЛЕМІШКО

"РОЗІЯНУТО"
Гарант ОП «Фінанси і кредит»
Юлія Негода
Юлія НЕГОДА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПУБЛІЧНІ ФІНАНСИ
(назва навчальної дисципліни)

спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа і страхування»

освітня програма «Фінанси і кредит»

факультет Економічний

Розробники: д.е.н. Негода Ю.В., к.е.н. Олійник Л.А.

Київ – 2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни**ПУБЛІЧНІ ФІНАНСИ**

(назва)

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Галузь знань	07 Управління та адміністрування	
Спеціальність	072 «Фінанси, банківська справа та страхування»	
Освітня програма	Фінанси і кредит	
Освітній ступінь	Бакалавр	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	240	
Кількість кредитів ECTS	8	
Кількість змістових модулів	6	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	_____ (назва)	
Форма контролю	<i>Екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	2	2
Семестри	3, 4	3, 4
Лекційні заняття	60 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	60 год.	6 год.
Лабораторні заняття	- год.	- год.
Самостійна робота	120 год.	226 год.
Індивідуальні завдання	- год.	- год.
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента	4 год. 8 год.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення курсу дисципліни “Публічні фінанси” є надання студентам теоретичних та практичних знань з організації та функціонування бюджетної системи і бюджетної політики, методів та інструментів управління публічними фінансами, розвитку економічної та соціальної інфраструктури адміністративно-територіальних одиниць. Важливим при цьому є вивчення сутності бюджетних відносин і характеру їх впливу на суспільство, розкриття законів побудови і функціонування бюджетної системи, теоретичних засад системи державного фінансового регулювання в ринковій економіці.

Предметом вивчення дисципліни є фінансові відносини на макро- і мезорівнях, особливості їх розвитку на сучасному етапі, а також методи їх регулювання.

Основними **завданнями** курсу “Публічні фінанси” є:

- вивчення теоретичних основ формування і використання публічних фінансів;
- вивчення місця та ролі бюджету в фінансовій системі;
- засвоєння теоретичних основ формування і використання бюджету держави;
- засвоєння теоретичних та практичних знань щодо організації виконання дохідної та видаткової частин бюджету;
- оволодіння знаннями щодо механізму складання, затвердження та виконання бюджету;
- формування знань з питань державного кредиту та управління державним боргом;
- вивчення процесу формування та розподілу міжбюджетних трансфертів;
- оволодіння знаннями щодо функціонування державних соціальних фондів;
- вивчення процесу функціонування та управління державними підприємствами;
- оволодіння закономірностями у сфері фінансових відносин держави, місцевих органів, господарства та населення і шляхами їх використання у практиці фінансової роботи;
- визначення сукупності заходів, що забезпечують використання фінансів, як одного з дійових важелів економічної політики місцевих органів самоврядування.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): здатність розв’язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі фінансів, банківської справи та страхування в ході професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК03. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК04. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК05. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК10. Здатність працювати у команді.

ЗК12. Здатність працювати автономно.

ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК04. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.

СК06. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК07. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.

СК08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК09. Здатність здійснювати ефективні комунікації.

СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Унікальні (спеціальні, фахові) компетентності:

СК14. Здатність складати та аналізувати стратегічні та програмні документи у сфері розвитку публічних фінансів.

програмні результати навчання (ПРН):

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причиннонаслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ПР06. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.

ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР08. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи, сучасні фінансові технології та програмні продукти.

ПР09. Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію.

ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

ПР11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.

ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПР17. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПР18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань. ПР20. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.

ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

ПР22. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ПР26. Застосовувати управлінські навички у процесі формування і використання бюджетних ресурсів, вміти формувати бюджетні програми та оцінювати їх ефективність.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для скороченого терміну денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	Тиж-ні	усьо-го	у тому числі					усьо-го	у тому числі					
			л	п	л а б	і н д	с.р.		л	п	ла б	і н д	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
3 семестр														
Змістовий модуль 1. «Економічний зміст та складові публічних фінансів»														
Тема 1. Сутність, призначення і роль публічних фінансів	1	8	1	1			6	5						5
Тема 2. Бюджет як основний фінансовий план держави	2	8	1	1			6	10	1	1				8
Тема 3. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування	3	8	2	2			6	7	1					6
Тема 4. Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України	4	8	2	2			6	8						8
Разом за змістовим модулем 1		32	6	6			24	30	2	1				27
Змістовий модуль 2. «Складові публічних фінансів»														
Тема 5. Система доходів бюджету	5-6	15	4	4			7	12	1	1				10
Тема 6. Система видатків бюджету	7-8	15	4	4			7	12	1	1				10
Тема 7. Соціальні позабюджетні фонди	9	11	2	2			7	15						15
Тема 8. Фінанси державних підприємств	10	7	2	2			3	15						15
Разом за змістовим модулем 2		48	12	12			24	54	2	2				50
Змістовий модуль 3. «Основні напрями видатків Державного бюджету»														
Тема 9. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу	11-12	11	4	4			3	14		1				13

Тема 10. Видатки на оборону та управління економічну діяльність держави та науку	13-14	8	2	2			4	15					15
Тема 11. Видатки на обслуговування державного боргу	15	9	2	2			5	15					15
Разом за змістовим модулем 3		39	12	12			12	44		1			43
Усього годин перший семестр		120	30	30			60	120	4	4			112
4 семестр													
Змістовий модуль 4. «Організація місцевих фінансів, місцеві бюджети»													
Тема 12. Сутність, складові та засади організації місцевих фінансів	16	11	2	2			7	11	1				10
Тема 13. Місцеві бюджети як основа фінансової бази місцевих органів влади	17	11	2	2			7	11	1				10
Тема 14. Формування дохідної бази місцевих бюджетів	18-19	20	4	4			12	16		1			15
Тема 15. Система видатків місцевих бюджетів	20-21	20	4	4			12	15					15
Разом за змістовим модулем 4		62	12	12			38	53	2	1			50
Змістовий модуль 5. «Бюджетний процес на місцевому рівні та бюджетне регулювання, фінансова діяльність підприємств місцевого господарства»													
Тема 16. Фінансове вирівнювання та бюджетне регулювання місцевих бюджетів	22	11	2	2			7	17	1	1			15
Тема 17. Бюджетний процес на місцевому рівні	23-24	18	4	4			10	16	1				15
Тема 18. Фінанси підприємств комунального господарства	25	10	2	2			6	15					15
Тема 19. Фінансова діяльність житлово-експлуатаційного комплексу	26	10	2	2			6	15					15
Разом за змістовим модулем 5		49	10	10			29	63	2	1			60
Змістовий модуль 6. «Фінансова політика та управління місцевими фінансами»													

Тема 20. Фінансова політика місцевих органів влади	27	10	2	2		6	10					10
Тема 21. Управління місцевими фінансами в Україні	28-29	19	4	4		11	13					13
Тема 22. Світовий досвід організації місцевих фінансів	30	10	2	2		6	10					10
Разом за змістовим модулем 6		39	8	8		23	33					33
Усього годин другий семестр		150	30	30		90	109	4	2			143
Усього годин		240	60	60		120	240	8	6			226

4. Теми семінарських занять *Не передбачено планом*

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність, призначення і роль публічних фінансів. Бюджет як основний фінансовий план держави.	4
2	Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування. Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України.	4
3	Система доходів бюджету.	4
4	Система видатків бюджету.	4
5	Державні фонди соціального страхування	2
6	Фінанси державних підприємств	2
7	Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науки.	2
8	Сутність, складові та засади організації місцевих фінансів.	2
9	Місцеві бюджети як основа фінансової бази місцевих органів влади.	2
10	Бюджетний процес на місцевому рівні.	4
11	Фінансова політика місцевих органів влади.	2
12	Світовий досвід організації місцевих фінансів.	2
13	Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу.	4
14	Видатки бюджету на оборону та управління.	2
15	Видатки бюджету на обслуговування державного боргу.	2
16	Формування дохідної бази місцевих бюджетів.	4
17	Система видатків місцевих бюджетів.	4
18	Фінансове вирівнювання та бюджетне регулювання місцевих бюджетів.	2
19	Фінанси підприємств комунального господарства.	2
20	Фінансова діяльність житлово-експлуатаційного комплексу.	2
21	Управління місцевими фінансами в Україні.	4

6. Теми лабораторних занять *Не передбачено планом*

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність, призначення і роль публічних фінансів. Бюджет як основний фінансовий план держави.	12
2	Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування. Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України.	12
3	Система доходів бюджету.	7
4	Система видатків бюджету.	7
5	Державні фонди соціального страхування	7
6	Фінанси державних підприємств	3
7	Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науки.	4
8	Сутність, складові та засади організації місцевих фінансів.	7
9	Місцеві бюджети як основа фінансової бази місцевих органів влади.	7
10	Бюджетний процес на місцевому рівні.	10
11	Фінансова політика місцевих органів влади.	6
12	Світовий досвід організації місцевих фінансів.	6
13	Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу.	3
14	Видатки бюджету на оборону та управління.	4
15	Видатки бюджету на обслуговування державного боргу.	5
16	Формування дохідної бази місцевих бюджетів.	12
17	Система видатків місцевих бюджетів.	12
18	Фінансове вирівнювання та бюджетне регулювання місцевих бюджетів.	7
19	Фінанси підприємств комунального господарства.	6
20	Фінансова діяльність житлово-експлуатаційного комплексу.	6
21	Управління місцевими фінансами в Україні.	11

Індивідуальні завдання

Варіант 1

Проаналізувати виконання дохідної частини державного бюджету за відповідний рік порівняно з попереднім періодом. Розрахувати зміни бюджетних показників доходів в абсолютному та відносному виразах, структуру доходів за два роки. Здійснити економічне обґрунтування причин даних змін та сформулювати висновки.

Варіант 2

Проаналізувати виконання видаткової частини державного бюджету за основними функціями за відповідний рік порівняно з попереднім періодом. Розрахувати зміни бюджетних показників видатків в абсолютному та відносному виразах, структуру видатків за два роки. Здійснити економічне обґрунтування причин даних змін та сформулювати висновки.

Варіант 3

Здійснити аналіз джерел фінансування дефіциту держбюджету з погляду внутрішнього, зовнішнього і сумарного фінансування в динаміці. Оцінити виконання плану щодо фінансування дефіциту бюджету як частку річного бюджету, з'ясувати чинники, що вплинули на результуючі показники, та сформулювати висновки.

Варіант 4

Проаналізувати виконання дохідної частини місцевого бюджету порівняно з попереднім періодом. Дослідити причини незабезпечення виконання затверджених дохідних показників місцевого бюджету, а також прогнозних показників Міністерства фінансів, врахованих при затвердженні місцевого бюджету. Сформулювати відповідні висновки.

Варіант 5

Проаналізувати виконання видаткової частини місцевого бюджету порівняно з попереднім періодом. Дослідити причини незабезпечення виконання затверджених видаткових показників місцевого бюджету, а також прогнозних показників Міністерства фінансів, врахованих при затвердженні місцевого бюджету. Сформулювати відповідні висновки.

Варіант 6

Проаналізувати виконання дохідної частини місцевого бюджету за відповідний рік порівняно з попереднім періодом. Розрахувати зміни бюджетних показників доходів в абсолютному та відносному виразах, структуру доходів за два роки. Здійснити економічне обґрунтування причин даних змін та сформулювати висновки.

Варіант 7

Проаналізувати виконання видаткової частини місцевого бюджету за функціональною класифікацією за рік порівняно з попереднім періодом. Розрахувати зміни бюджетних показників видатків в абсолютному та відносному виразах, структуру видатків за два роки. Здійснити економічне обґрунтування причин даних змін та сформулювати висновки.

Варіант 8

Провести аналіз видатків на душу населення державного бюджету. Виявити ті адміністративно-територіальні одиниці, що мають найвищі та найнижчі видаткові показники на душу населення на основі розрахунків відхилень від середнього показника по країні. З'ясувати чинники і характер відмінностей у видатках на душу населення, сформулювати висновки.

Варіант 9

Провести аналіз доходів на душу населення місцевих бюджетів. Виявити ті адміністративно-територіальні одиниці, що мають найвищі та найнижчі видаткові показники на душу населення на основі розрахунків відхилень від середнього показника по країні (області чи району). З'ясувати чинники і характер відмінностей у доходах на душу населення, сформулювати висновки.

Варіант 10

Дослідити вплив основних макроекономічних показників, покладених в основу формування бюджету, на доходи і видатки Державного бюджету України на плановий рік. Сформулювати відповідні висновки.

8. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

- 1.Сутність, призначення і роль бюджету держави
- 2.Особливості бюджетної системи України
- 3.Види бюджетів та їх характеристика.
- 4.Відмінності бюджетних систем різних країн.
- 5.Взаємозв'язок бюджету та соціально - економічних процесів
- 6.Бюджет як основний фінансовий план держави
- 7.Сутність бюджету та етапи його формування
- 8.Бюджет як економічна категорія

9. Бюджетні резерви
10. Боргове навантаження в Україні
11. Видатки на охорону здоров'я і фізичну культуру
12. Призначення бюджету в ринковій економіці країн
13. Порядок складання і розгляду та затвердження проекту державного бюджету.
14. Виконання державного бюджету та його принципи.
15. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування
16. Сутність бюджетного дефіциту
17. Види бюджетного дефіциту
18. Причини виникнення та джерела покриття дефіциту бюджету
19. Шляхи зниження дефіциту бюджету
20. Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України
21. Сутність бюджетного устрою
22. Структура бюджетної системи України
23. Бюджетний процес та бюджетне планування
24. Розподіл обов'язків законодавчої та виконавчої влад у бюджетній системі України.
25. Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання
26. Характеристика міжбюджетних відносин в Україні
27. Міжбюджетні трансферти та їх види
28. Розподіл міжбюджетних трансфертів
29. Система доходів бюджету
30. Склад та структура доходів бюджету
31. Планування доходної частини бюджету
32. Методи формування доходів бюджету
33. Податкова система та її роль у формуванні доходів бюджету
34. Джерела формування доходів бюджету
35. Система видатків бюджету
36. Склад та характеристика видатків бюджету
37. Класифікація видатків бюджету
38. Бюджетне фінансування
39. Планування видатків бюджету
40. Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науки
41. Необхідність і склад видатків на розвиток економіки
42. Фінансування економічної діяльності в Україні
43. Склад видатків на науку
44. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу
45. Видатки бюджету на соціальний захист населення
46. Фінансове забезпечення соціальної сфери
47. Видатки бюджету на оборону та управління
48. Видатки на державне управління і судову владу
49. Видатки на національну оборону та правопорядок
50. Планування видатків бюджету на оборону
51. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу
52. Сутність державного боргу
53. Управління державним боргом та його обслуговування
54. Фінансування державного боргу
55. Законодавча і нормативна база функціонування бюджетної системи
56. Сутність і призначення бюджетного контролю
57. Видатки бюджету на управління та міжнародну діяльність
58. Органи контролю за виконанням Державного бюджету
59. Сутність кошторисів бюджетних установ
60. Державний кредит
61. Державний борг
62. Зародження економічних та становлення бюджетних відносин

63. Характеристика цільових фондів держави
64. Баланс виконання бюджету, його будова
65. Бюджетна класифікація
66. Інформаційне забезпечення бюджетної системи
67. Стадії бюджетного процесу на місцевому рівні
68. Сучасні бюджетні системи України та зарубіжних країн
69. Основні напрями розвитку бюджетної системи України
70. Кошториси бюджетних установ
71. Видатки місцевих бюджетів
72. Бюджетний процес та його учасники
73. Загальна характеристика видатків Державного бюджету
74. Склад видатків на освіту
75. Видатки на загальноосвітні школи
76. Видатки на заклади культури та мистецтва
77. Позабюджетні кошти бюджетних установ
78. Фінансування промисловості та енергетики
79. Фінансова підтримка малого підприємництва
80. Видатки на міжнародну діяльність
81. Видатки на природоохоронні заходи
82. Організація виконання бюджету
83. Казначейська система виконання державного бюджету
84. Місцеві фінанси як складова загальнодержавних фінансів, їх особливості
85. Специфічні ознаки місцевих фінансів
86. Склад місцевих фінансів
87. Місцеві фінанси як фіскальний інструмент перерозподілу валового внутрішнього продукту
88. Значення місцевих фінансів як інструменту економічного розвитку та джерела фінансування громадських послуг і економічного розвитку
89. Формування фінансового механізму на місцевому рівні: його склад та особливості
90. Функціонування фінансового механізму на рівні місцевого самоврядування
91. Проблеми становлення і розвитку місцевих фінансів в Україні
92. Централізація і децентралізація фінансових відносин: огляд переваг і недоліків
93. Основні напрями зміцнення фінансової незалежності місцевого самоврядування в Україні
94. Державне регулювання фінансової діяльності органів місцевого самоврядування
95. Роль місцевих фінансових органів у системі виконавчої влади
96. Компетенція місцевих органів влади в галузі фінансів, їх участь у бюджетному процесі
97. Порядок складання проектів місцевих бюджетів, їх взаємозв'язок з проектом Державного бюджету та планами економічного і соціального розвитку регіонів
98. Необхідність фінансового планування на різних рівнях місцевих органів влади та управління, методи фінансового планування
99. Роль місцевих фінансових органів у регіональному фінансовому плануванні
100. Місцеві бюджети – у складі бюджетної системи. Структура місцевих бюджетів
101. Місцеві бюджети як організаційна форма мобілізації частини фінансових ресурсів у розпорядження місцевих органів самоврядування
102. Види місцевих бюджетів України та їх структура
103. Необхідність розподілу місцевих бюджетів на «загальний фонд» та «спеціальний фонд», їхні джерела та порядок формування.
104. Шляхи оптимізації структури місцевих бюджетів в Україні
105. Склад та структура видатків місцевих бюджетів
106. Критерії розмежування видів видатків між місцевими бюджетами
107. Фінансування власних та делегованих державою повноважень, порядок їх здійснення та законодавче закріплення

108. Порядок фінансування з поточного бюджету та бюджету розвитку
109. Фінансування видатків з бюджету столиці України м. Києва
110. Особливості формування доходів місцевих бюджетів
111. Методи мобілізації грошових коштів до місцевих бюджетів
112. Податкові та неподаткові методи формування доходів місцевих бюджетів
113. Податкові надходження – основна складова в забезпеченні формування доходної частини місцевого бюджету. Види податкових надходжень
114. Закріплені за місцевими бюджетами загальнодержавні податки і збори, їх склад і характеристика
115. Формування доходів місцевих бюджетів за рахунок місцевих податків та зборів
116. Участь органів місцевого самоврядування у фінансово-кредитних відносинах
117. Переваги і недоліки боргового фінансування місцевих потреб
118. Інструменти бюджетного регулювання у взаємовідносинах місцевих бюджетів з Державним бюджетом
119. Особливості формування власних коштів у бюджетних установах. Проблемні питання формування та використання власних коштів у бюджетних установах різних рівнів.
120. Забезпечення місцевих бюджетів доходними джерелами для виконання власних та делегованих державою фінансових зобов'язань
121. Формування умов для збільшення зацікавленості органів місцевого самоврядування в мобілізації додаткових доходів.
122. Використання, в процесі виконання бюджету, різних форм взаємодії між Державним і місцевими бюджетами.
123. Порядок використання інструментів бюджетного регулювання між різними рівнями місцевих бюджетів
124. Системи касового виконання бюджету: банківська, казначейська та змішана. Їх характеристика, переваги та недоліки
125. Необхідність фінансового контролю на рівні місцевих органів влади та управління, методи та види фінансового контролю
126. Внутрішній та зовнішній фінансовий контроль на місцевому рівні. Органи, які здійснюють фінансовий контроль
127. Організація фінансового контролю на місцевому рівні
128. Контроль фінансових органів за формуванням та використанням коштів місцевих бюджетів і власних коштів бюджетних установ
129. Особливості контролю фінансових органів за використанням грошових фондів, виділених на освіту, охорону здоров'я, культуру, місцевому господарству
130. Аудит як форма незалежного фінансового контролю на місцевому рівні
131. Фінансовий контроль на рівні місцевих органів влади та управління, методи та види фінансового контролю
132. Внутрішній та зовнішній фінансовий контроль на місцевому рівні. Органи, які здійснюють фінансовий контроль
133. Організація фінансового контролю на місцевому рівні
134. Контроль за формуванням та використанням коштів місцевих бюджетів і власних коштів бюджетних установ
135. Особливості контролю місцевих фінансових органів за використанням грошових коштів, виділених на освіту, охорону здоров'я, культуру тощо
136. Фінансові відносини на підприємствах місцевого господарства
137. Проблеми фінансового забезпечення підприємств місцевого господарства
138. Доходи від реалізації продукції, робіт та послуг підприємств місцевого господарства
139. Собівартість підприємств місцевого господарства та її планування.
140. Показники фінансової стійкості і стабільності підприємств місцевого господарства
141. Фінанси комунальних підприємств та специфіка їх прояву

142. Основні доходи комунальних підприємств
143. Собівартість робіт та послуг в комунальних підприємствах
144. Прибуток та рентабельність комунальних підприємств
145. Дотації з місцевого бюджету комунальним підприємствам
146. Фінансові відносини в житловому господарстві та їх розвиток
147. Доходи підприємств житлового господарства та їх види
148. Витрати житлово-експлуатаційних організацій
149. Тарифна політика держави та місцевих органів влади в сфері житлового господарства
150. Фінансування цільових комплексних програм покращення благоустрою житла, розроблених радами народних депутатів відповідного рівня
151. Проблеми та основні напрями вдосконалення організації фінансів житлово-комунального господарства
152. Підстави для формування і проведення самостійної фінансової політики місцевими органами влади
153. Зв'язок фінансової політики на місцевому рівні з регіональною політикою держави
154. Сутність державної регіональної політики, її зв'язок з адміністративно-територіальною реформою в державі
155. Цілі, завдання та пріоритети фінансової політики на місцевому рівні та державної регіональної політики
156. Необхідність зростання та зближення рівнів економічного і соціального розвитку регіонів України
157. Запровадження єдиних загальнодержавних мінімальних соціальних стандартів
158. Забезпечення соціального захисту в незалежності від економічних можливостей регіону
159. Фінансово-економічні засади регіональної політики, розширення повноважень місцевих органів влади
160. Розмежування та збалансування повноважень і відповідальності центральних та місцевих органів влади у сфері надання бюджетних послуг
161. Державне сприяння розвитку депресивних регіонів. Законодавче закріплення статусу депресивного регіону. Спрямованість державної підтримки депресивної території
162. Головні напрями державного сприяння економічному і соціальному розвитку регіонів. Удосконалення регіональної структури
163. Програма економічного і соціального розвитку в регіоні
164. Основні напрями удосконалення територіальної організації влади і місцевого самоврядування: конституційний, законодавчий, адміністративно-правовий, фінансово-економічний
165. Європейська хартія місцевого самоврядування про основні принципи організації місцевих фінансів
166. Бюджетний федералізм як принцип побудови фінансів місцевого самоврядування в розвинутих країнах
167. Форми та методи фінансового забезпечення місцевого самоврядування в зарубіжних країнах
168. Види, принципи та інструменти взаємодії державного та місцевих бюджетів у зарубіжних країнах
169. Світовий досвід надання бюджетних трансфертів місцевим органам влади

Зразок тестових завдань для підсумкового контролю знань студентів

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОС Бакалавр спеціальність <u>Фінанси, банківська справа і страхування</u>	Кафедра Фінансів	ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1 з дисципліни Публічні фінанси	Затверджую Зав. кафедри <hr/> (підпис)
Екзаменаційні запитання			
<ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність, призначення і роль бюджету держави 2. Склад видатків на освіту 			
Тестові завдання різних типів			
<p>Питання 1. Зміст бюджетних відносин характеризується такими напрямками грошових відносин:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 між державою і підприємствами; 2 між підприємствами і організаціями; 4 між Державним бюджетом, бюджетом Автономної республіки Крим, обласними, місцевими бюджетами; 5 всі відповіді правильні. 			
<p>Питання 2. До політичних факторів впливу на бюджет належать:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 обсяг і рівень заробітної плати різних категорій працівників; розмір споживчого кошика; мережа лікарень; поліклінік; шкільних дошкільних закладів; вищих навчальних закладів тощо. 2 величина валового внутрішнього продукту; величина національного доходу; економічне зростання (спад) виробництва; продуктивність суспільної праці; рівень розвитку важливих галузей науки і техніки; фінансова політика. 3 забезпечення обороноздатності країни; підтримання внутрішнього правопорядку; раціональність організації управління державою; ефективність діяльності законодавчої і виконавчої влади. 			
<p>Питання 3. Бюджетна політика – це</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 сукупність засобів, які застосовує держава з метою організації бюджетних відносин та забезпечення належних умов для економічного та соціального розвитку. 2 система, що відображає, якими мають бути видатки і доходи бюджету, якщо економіка функціонує за потенційного обсягу виробництва. 3 це сукупність заходів держави щодо організації і використання бюджетних ресурсів для забезпечення її економічного та соціального розвитку, виявляється у формах і методах мобілізації бюджетних коштів, формах і методах використання мобілізованих коштів на державні потреби; у джерелах їх формування і напрямках використання. 			
<p>Питання 4. Бюджет як фінансовий план:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 розпис доходів і видатків держави, затверджений законодавчою та виконавчою владою у вигляді закону; 2 процес управління формуванням фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання з метою досягнення фінансово-економічних цілей підприємства; 3 грошове вираження збалансування кошторису доходів і видатків за певний період; 4 діяльність, яка веде до змін розміру і складу власного і позичкового капіталу підприємства; 5 всі відповіді правильні. 			
<p>Питання 5. Бюджетний дефіцит:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 повинен перевищувати видатки розвитку; 2 не повинен перевищувати видатки розвитку; 3 не повинен перевищувати грошові видатки; 4 повинен бути меншим за поточні видатки. 			

Питання 6. За критерієм впливу на економіку дефіцит є:	
<ol style="list-style-type: none"> 1 кримінальний; 2 балансовий; 3 пасивний. 	
Питання 7. Бюджетну децентралізацію класифікують за ознакою типології відносно певної моделі економіки:	
<ol style="list-style-type: none"> 1 децентралізація, кооперування, деволуція; 2 децентралізовану та кооперативну; 3 делегування, деволуція та децентралізація; 4 делегування, централізація, деволуція. 	
Питання 8. В яких країнах коли починається бюджетний період:	
Країна	Бюджетний період
1.Україна	А) з 1 квітня по 31 березня
2.Італія, Іспанія	Б) з 1 жовтня по 30 вересня
3.США	В) з 1 січня по 31 грудня
4.Великобританія, Канада	Г) з 1 липня по 30 червня
Питання 9. Формула розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання та коштів, що передаються до державного бюджету) між державним та місцевими бюджетами не враховує:	
<ol style="list-style-type: none"> 1 кількості населення та споживачів соціальних послуг; 2 фінансові нормативи бюджетної забезпеченості та коригувальні коефіцієнти до них; 3 індекс відносної податкоспроможності адміністративно-територіальної одиниці; 4 суму дефіциту бюджету; 5 всі відповіді правильні. 	
Питання 10. Від чого залежать коефіцієнти, які коригують фінансові нормативи бюджетної забезпеченості:	
<ol style="list-style-type: none"> 1 від суми дефіциту бюджету; 2 від податкових і неподаткових надходжень до бюджету; 3 соціально-економічних, демографічних, кліматичних, екологічних та інших особливостей адміністративно-територіальних одиниць; 4 від суми доходів і видатків бюджету. 	

9. Методи навчання

Методами навчання є способи спільної діяльності й спілкування викладача і здобувачів вищої освіти, що забезпечують вироблення позитивної мотивації навчання, оволодіння системою професійних знань, умінь і навичок, формування наукового світогляду, розвиток пізнавальних сил, культури розумової праці майбутніх фахівців.

Під час навчального процесу використовуються наступні методи навчання:

Залежно від джерела знань: словесні (пояснення, бесіда, дискусія, діалог); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (рішення задач, ділові ігри).

За характером пізнавальної діяльності: пояснювально-наочний проблемний виклад; частково-пошуковий та дослідницький методи.

За місцем в навчальній діяльності:

- методи організації й здійснення навчальної діяльності, що поєднують словесні, наочні і практичні методи; репродуктивні й проблемно-пошукові; методи навчальної роботи під керівництвом викладача й методи самостійної роботи здобувачів вищої освіти;

- методи контролю й самоконтролю за навчальною діяльністю: методи усного, письмового контролю; індивідуального й фронтального, тематичного і систематичного контролю.

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти передбачено застосування таких навчальних технологій:

- *робота в малих групах* дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного здобувача вищої освіти в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування;

- *семінари-дискусії* передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів;

- *мозкові атаки* – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити як найбільшу кількість ідей за обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію;

- *кейс-метод* – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності фахівців і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу;

- *презентації* – виступи перед аудиторією, що використовуються для подання певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації.

Методи викладання навчальної дисципліни «Публічні фінанси» сприяють вирішенню таких задач:

– у сфері навчання – засвоєння основ знань про сучасну економіку, принципи і закономірності її функціонування та розвиток, умінь економічної діяльності;

– у сфері самосвідомості – усвідомлення свого індивідуального економічного потенціалу, формування усвідомленої громадянської економічної поведінки;

– у сфері мотивації – розвиток інтересу до проблем економіки, постійної потреби в економічному знанні, прагнення у цивілізованому підприємстві, що має стати засобом соціального захисту, полегшити вирішення проблем зайнятості молоді, їхньої адаптації до ринку.

10. Форми контролю

Відповідно до «Положення про екзамен та заліки в Національному університеті біоресурсів і природокористування України», затвердженого Вченою радою НУБіП України 26 квітня 2023 р., протокол № 10 основними видами контролю знань здобувачів вищої освіти є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів за визначеною темою. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та студентами, управління навчальною мотивацією студентів. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як викладачем – для коригування методів і засобів навчання, - так і студентами – для планування самостійної роботи.

Проміжна атестація проводиться після вивчення програмного матеріалу кожного змістового модуля. Навчальний матеріал дисципліни викладається упродовж двох семестрів, поділених на шість модулів.

Проміжна атестація має визначити рівень знань здобувачів вищої освіти з програмного матеріалу змістового модуля (рейтингова оцінка із змістового модуля), отриманих під час усіх видів занять і самостійної роботи.

Форми та методи проведення проміжної атестації, засвоєння програмного матеріалу змістового модуля здійснюються у вигляді тестування, письмової контрольної роботи, що можна оцінити чисельно.

Засвоєння здобувачем вищої освіти програмного матеріалу змістового модуля вважається успішним, якщо рейтингова оцінка його становить не менше, ніж 60 балів за 100-бальною шкалою.

Семестровий контроль з дисципліни «Публічні фінанси» проводиться відповідно до навчального плану у вигляді та екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни згідно з «Положенням про екзамен та заліки в Національному університеті біоресурсів і природокористування України».

У НУБіП України використовується рейтингова форма контролю після закінчення логічно завершеної частини лекційних та практичних занять (модуля) з певної дисципліни. Її результати враховуються під час виставлення підсумкової оцінки.

Після проведення проміжних атестацій із змістових модулів і визначення їх рейтингових оцінок лектором дисципліни визначається рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи RHP (не більше 70 балів).

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни РДИС (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи RHP (до 70 балів): $RДИС = RHP + RAT$.

Рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи округлюється до цілого числа.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 26.04.2023 р. № 10)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

12. Навчально-методичне забезпечення

1. Курс в системі elearn – URL: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3460>
2. Методичні рекомендації для самостійного вивчення дисципліни «Бюджетна система» для студентів ОС «Бакалавр» за напрямом підготовки 072 «Фінанси, банківська справа і страхування». К.: Компрінт, 2020. 80 с.

13. Рекомендовані джерела інформації

1. Бюджетна система України: навчальний посібник в схемах і таблицях / С. В. Качула, Г. С. Павлова, Л. В. Лисяк, Добровольська О.В., Л. І. Катан. Дніпро: Монолит, 2021. 332 с.
2. Бюджетна система: тенденції розвитку URL: https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2019/07/2019-07-08-budget_book.pdf
3. Бюджетний кодекс України // Офіційний вісник України від 13.08.2010., № 59. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
4. Бюджетний менеджмент: навч. посіб. І.М. Титарчук, Ю.В. Негода К.: НУБіП України, 2018. 312 с.
5. Миськів Г. Бюджетна система : теоретичні та практичні аспекти (у схемах і таблицях) : навчальний посібник. Львів : Растр-7, 2020. 272 с.
6. Олійник Л.А., Негода Ю.В. Місцеві фінанси: навч. посіб. К.: ЦП «Компрінт», 2021. 425 с.
7. Податковий кодекс України. // Офіційний вісник України від 10.12.2010 р., № 92 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
8. Всесвітня декларація місцевого самоврядування // Місцеве та регіональне самоврядування України URL: <https://sites.google.com/site/igroupteamsite/municipalne-pravo-ukraineni/vsesvitna-deklaracia-miscevogo-samovraduvanna-1985r>
9. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 1997 р. URL: <http://portal.rada.gov.ua/rada/control/uk/index>
10. Електронна бібліотека НУБіП України URL: <https://nubip.edu.ua/node/17325>
11. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <http://portal.rada.gov.ua>.
12. Офіційний веб-портал Державної казначейської служби України. URL: <http://treasury.gov.ua/main/uk/index>.
13. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
14. Офіційний сайт Державної аудиторської служби України. URL: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/130718>

15. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <https://me.gov.ua/?lang=uk-UA>
16. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/>
17. Офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua>.
18. Офіційний веб-сайт Міністерства охорони здоров'я України. URL: <http://www.moz.gov.ua>.
19. Офіційний веб-сайт Міністерства соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/>
20. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua/>.
21. Офіційний веб-сайт Комітету Верховної Ради України з питань бюджету. URL: <http://budget.rada.gov.ua/kombjudjet/control/uk/index>.
22. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої ради України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/>.
23. Офіційний веб-сайт Асоціації міст України [Електронний ресурс]. URL: <https://www.auc.org.ua/>